

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกนายกองค้การบริหารส่วนตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” นั้นมีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ
2. แนวคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
3. แนวคิดการเลือกตั้ง
4. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ
5. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนายกองค้การบริหารส่วนตำบล
6. แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม
7. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ (Decision Making)

ความหมายของการตัดสินใจ

เฮอ์เบิร์ต ไชม่อน (Heebert Simon , 1960 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุน, 2549 : 457) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกสรรทางเลือกที่มีอยู่อย่างจำกัดของมนุษย์ซึ่งอาจจะเกิดจากสามัญสำนึก หรือวิสามัญสำนึกก็ได้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะทำให้ความปรารถนาของผู้ตัดสินใจเป็นจริงขึ้นมาได้

เคอโต้ (Certo, 2000 อ้างถึงใน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551 : 185) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกปฏิบัติหรือเลือกดำเนินการ โดยเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากบรรดาทางเลือกหลายทางเลือก เพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

สิทธิพันธ์ พุทธหูน (2549 : 459) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกสรรทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุด เหมาะสมที่สุด จากทางเลือกหลายทางเลือก เพื่อนำมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลเสียหายน้อยที่สุด

สมคิด บางโม (อ้างถึงใน ฉัตรพัฒน์ ปัดตายะ โภ, 2553 : 6) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้เป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหลายอย่างเพื่อความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติการตัดสินใจมักเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ซับซ้อนและมีวิธีการแก้ปัญหาให้วินิจฉัยมากกว่าหนึ่งทางเสมอ

จากแนวคิดของการตัดสินใจข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของการตัดสินใจ ตามทัศนะของผู้ศึกษาว่า การตัดสินใจ หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ในการเลือกทางหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่หลายทางเลือก โดยใช้สามัญสำนึกหรือวิสามัญสำนึกของบุคคลในการเลือก หรือแสดงออก

ขั้นตอนการตัดสินใจ

พลันเกต และแอตเนอร์ (Plunkett and Attner, 1994 อ้างถึงใน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2551 : 188 - 190) ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจ ดังต่อไปนี้

1. การระบุปัญหา (Define the Problem) การระบุปัญหาที่ถูกต้องย่อมมีผลต่อการดำเนินการขั้นต่อไป ควรแยกความแตกต่างระหว่างอาการแสดงกับตัวปัญหาที่แท้จริง

2. การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify Limiting Factors) คือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อาจพิจารณาจากทรัพยากรต่างๆ เช่น เวลา กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวก การทราบถึงข้อจำกัดจะทำให้การตัดสินใจกำหนดขอบเขตให้แคบลงได้

3. การพัฒนาทางเลือก (Develop Potential Alternatives) คือ การเลือกทางเลือกที่มีศักยภาพมีความเป็นไปได้ ใช้เวลาในการแก้ปัญหาให้น้อยและให้ประโยชน์สูงสุด

4. การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the Alternatives) คือ การนำข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบอย่างรอบคอบ

5. การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the Best Alternatives) คือ เลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียว ทางที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเรื่องในภายหลังน้อยที่สุด และให้ผลประโยชน์มากที่สุด

6. การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the Decision) คือ นำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a Control and Evaluation System) คือ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตัดสินใจได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการนำทางเลือกไปปฏิบัติว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้ตัดสินใจสามารถแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจใหม่ได้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

ตัวแบบการตัดสินใจ

อัลลิสัน (Allison, 1971 อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธทูน, 2549 : 471) กล่าวว่า ได้เสนอตัวแบบการตัดสินใจที่อธิบายพฤติกรรมของผู้ตัดสินใจหรือกำหนดนโยบาย ตัวแบบผู้แสดงบทบาทมีเหตุผล (Rational Model) ไว้ดังนี้

ตัวแบบผู้แสดงบทบาทมีเหตุผล (Rational Model) หมายถึง ผู้ตัดสินใจด้านนโยบายซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มที่มีเหตุผล โดยคำนึงถึงทางเลือกที่ดีที่สุดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ซึ่งรูปแบบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเหตุผลในการตัดสินใจในขณะนั้น ซึ่งขั้นตอนการตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระบุเป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives)
2. วางเค้าโครงทางเลือกต่างๆ (Alternatives) คือ ผู้ทำการตัดสินใจที่มีเหตุผลต้องพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ประโยชน์สูงสุด

3. ประเมินผลที่เป็นไปได้ทั้งในทางดีและทางเสียของทางเลือกแต่ละทาง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการตัดสินใจ

4. ประเมินผลที่เกิดขึ้นของทางเลือกต่างๆ โดยยึดเป้าหมายเป็นหลัก ที่สามารถนำไปสู่เป้าหมายได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ทฤษฎีการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม (The Multiple Factors Theory of Decision Making and Social)

รีคเดอร์ (Reeder, 1971 อ้างถึงใน จิรนนท์ ไวยศรีแสง, 2552 : 12 - 14) ได้ อธิบายเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเขาเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วรูปแบบ (Model) ทางจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น นัก สังคมวิทยาจะพิจารณาจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก (Social – Economic Status) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจ จึงได้อธิบายเหตุผลในการ กระทำสิ่งใดของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ (Goals) คือ ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์นั้น ผู้กระทำจะต้องมีเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้า และ ผู้กระทำจะพยายามกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์หรือจุดประสงค์นั้น

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) คือ สิ่งเกิดจากความคิดและความรู้ ในเรื่องนั้นที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกการกระทำทางสังคม ในการ กระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมอาศัยความเชื่ออยู่เสมอ

3. ค่านิยม (Value Standard) คือ สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยใน การตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรม ที่สังคมกำหนดไว้ แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดจะถูกบังคับด้วยการ ที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย

5. ความคาดหวัง (Expectation) คือ ท่าทีของบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตน ต้องการ

6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่ต้องการกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้นๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำจะตั้งใจกระทำสิ่งนั้น เนื่องจากรู้ว่าข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. การบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำการตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น อาจไม่แน่ใจว่ากระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับจะทำให้การตัดสินใจกระทำนั้นเร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) คือ ความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ

9. ความสามารถ (Ability) คือ การที่ผู้กระทำรู้ถึงศักยภาพของตนเอง ในการก่อให้เกิดความสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ การตระหนักถึงความสามารถจะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะรู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำแล้ว เขามีศักยภาพที่จะกระทำได้แน่นอน

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับ หรือคิดว่า จะได้รับการสนับสนุนจากบุคคลอื่น ซึ่งการสนับสนุนนี้อาจอยู่ในรูปปัจจัยสี่ หรือ การสนับสนุนด้วยปัจจัยอื่น โดยจากการคิดและการคาดหมายว่าจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าวทำให้เกิดการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

เวเบอร์ (Weber, 1887 อ้างถึงใน สุนทรี พรหมเมศ, 2542 : 59 - 61) ได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ทัศนคติ และแรงจูงใจ เป็นส่วนสำคัญของการตีความและแสดงออกเป็นพฤติกรรม โดยแบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่กำเนิดตามขนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณีเป็นผู้กำหนด
2. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสนองตอบพฤติกรรมของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะแบ่งพวกหรือแกลบ เช่น ความเกลียดชัง หรือความรักภักดี
3. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะเป็นไปตามความคาดหมายของสังคม หรือบุคคลอื่นที่กำหนดไว้แล้ว
4. พฤติกรรมมีความมุ่งหมาย เมื่อผู้กระทำได้พบกับสภาวการณ์ที่มีเป้าหมายและมีวิถีทางหลาย ๆ อย่าง ผู้กระทำมีอิสระที่จะเลือกกระทำตามความสามารถของตน

ในการวิเคราะห์พฤติกรรม แรงจูงใจ และความตั้งใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการแสดงออกมาของแต่ละบุคคล จึงเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางสังคมนั้นเป็นกฎเกณฑ์สำคัญไปสู่ความเข้าใจ และความตั้งใจของบุคคล แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber, 1887) กล่าวว่าความเข้าใจ มี 2 อย่าง คือ

1. ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจริง เป็นสิ่งที่เห็นได้ รู้ได้จากพฤติกรรมที่เปิดเผย
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจที่เปลี่ยนไปตามเวลาและหน้าที่

ทัลคอต พาร์สันส์ (Talcott Parsons, 1968 อ้างถึงใน สุวนทรี พรหมเมศ, 2542 : 64) ได้ให้แนวคิดในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์โดยทั่วไปว่า คือ การกระทำทางสังคม โครงสร้างการกระทำทางสังคม เป็นพฤติกรรมโดยสมัครใจ การกระทำมีกระบวนการ

ที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

1. ผู้กระทำ
2. สถานการณ์
3. การแสดงออก การแสดงออกของผู้กระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและค่านิยม และจะแสดงออกในรูปแบบของ

- 3.1 ผู้กระทำแสดงพฤติกรรมเนื่องจากความต้องการของตนเอง
- 3.2 ผู้กระทำใช้ความสัมพันธ์กับอารมณ์เป็นการแสดงออก
- 3.3 ผู้กระทำมีการวัดว่าจะเลือกสิ่งใด

แนวคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ในสังคมสมัยใหม่ ประชาธิปไตย (Democracy) ในฐานะระบอบการปกครองที่ยอมรับในอำนาจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการทางการเมืองโดยอาจให้คำจำกัดความประชาธิปไตยได้ดังนี้

ประชาธิปไตย มาจากคำว่า ประชา บวกกับคำว่า อธิปไตย ซึ่งแปลว่า อำนาจอสูงสุดของประเทศ ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่อำนาจอสูงสุดของประเทศเป็นของประชาชน ประเทศใดปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ประชาชน

จึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ เพราะเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศ และมีเฉพาะแต่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น (ปรีญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555 : 20)

ประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และมีสิทธิ อำนาจ และโอกาสในการเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ สำหรับความหมายกว้างที่เป็นความหมายเชิงรูปแบบการปกครอง แต่หากให้ในเชิงพฤติกรรม ประชาธิปไตย หมายถึงปรัชญาของสังคมมนุษย์ หรือวิถีชีวิตที่ยึดถืออุดมคติ หรือหลักการกำหนดพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม ในกิจการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (ปรีญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555 : 20)

รูปของประชาธิปไตยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หรือ ประชาธิปไตยทางตรง (Participatory Democracy , Direct Democracy) และประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) (ถัษชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2554 : 105-107 , 109)

1. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หรือ ประชาธิปไตยทางตรง (Participatory Democracy or Direct Democracy)

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หรือ ประชาธิปไตยทางตรง มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก การมีส่วนร่วมจากประชาชน (Popular Participation) โดยประชาชนทุกคนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งประชาชนจะเข้าสู่ขั้นตอนและระบบการเมืองด้วยตัวเอง ตั้งแต่ขั้นตอนการรับฟังประเด็นปัญหา การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา การอภิปรายโต้เถียง การตัดสินใจทางการเมือง การนำนโยบายหรือข้อปฏิบัติไปใช้ในเชิงรูปธรรม และการตรวจสอบประเมินผล ประการที่สอง การยึดถือเสียงส่วนใหญ่ (Majority Rule) การตัดสินใจทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยทางตรงจะยึดถือมติเสียงข้างมากของประชาชนทั้งในกระบวนการนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ประการที่สาม ความเท่าเทียมกันทางการเมือง (Political Equality) ในการตัดสินใจใด ๆ ทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยจะถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิทางการเมืองเท่ากัน คือ ทุกคนมี 1 เสียงที่จะเลือกโดยอิสระ และไม่มียกเว้นหรือ

บุคคลใดที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดจิตใจของแต่ละบุคคล รูปแบบการปกครองของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หรือประชาธิปไตยทางตรงพบเห็นได้บางรัฐเล็กๆ ในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน หรือย้อนหลังลงไปถึงยุคนครรัฐกรีกโบราณ (Ancient Greek) แต่ด้วยข้อจำกัดของสังคมสมัยใหม่ ทั้งในเชิงโครงสร้างความสลับซับซ้อนของสังคมและปริมาณคนในสังคมที่มากขึ้น ประชาชนทุกคนจึงไม่อาจสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้ทั้งหมด จึงได้เกิดรูปแบบของประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งคือ ประชาธิปไตยโดยการใช้อำนาจทางอ้อมของประชาชนผ่านผู้แทน (Representative Democracy)

2. ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy)

หลักการของประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ยังคงหลักการสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนพลเมือง การยึดถือเสียงส่วนใหญ่ และมีความเท่าเทียมกันทางการเมือง แต่สิ่งที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมคือ การเลือกตั้ง (Election) และรัฐธรรมนูญ (Constitution) โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะผ่านการเลือกตั้งตามหลักรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ในแต่ละประเทศ โดยการเลือกตั้งจะทำให้ได้ผู้แทนของกลุ่มคน ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนของการรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อตั้งขึ้นในสังคม ประการที่สอง สามารถทำให้คนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากกว่า เพราะนอกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านการเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังสามารถทำได้ผ่านการชุมนุม การเรียกร้องโดยสันติ การแสดงออกทางการเมืองผ่านงานเขียน สื่อ การเผยแพร่แนวคิดทางการเมือง หรือสนับสนุนนักการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความเห็นตรงกับกลุ่มผลประโยชน์ของตนเอง ประการที่สาม ช้อยกเว้นบางประการของเสียงส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าเสียงส่วนใหญ่เป็นตัวกำหนดนโยบายหรือกฎหมาย แต่ในบางกรณีเสียงของศาลรัฐธรรมนูญก็อาจล้มกฎหมายที่ออกโดยผู้แทนของคนส่วนใหญ่ได้ หากกฎหมายนั้นขัดกับหลักรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นหลักในการปกครองประเทศ ประการที่สี่ เป็นการปกครองภายใต้หลักการที่กำหนดโดยรัฐธรรมนูญ (Constitution) รัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสิ่งสำคัญในการจำกัดอำนาจของรัฐบาล

กระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนนั้น เป็นที่ยอมรับว่าการเลือกตั้ง (Election) เป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดภายใต้รูปแบบอันหลากหลายของการให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และแนวนโยบายในการใช้อำนาจอันสอดคล้องกับความต้องการของตน เข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมตลอดจนถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นองค์รวมและการสร้างความกินคืออยู่ที่ให้แก่ตน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญและเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแสวงหาทางเลือกในการปกครองและสนองความต้องการของตนเอง โดยหากพิจารณาในทางทฤษฎี การเลือกตั้ง ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สำคัญอันหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งคณะบุคคลใดจะได้ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ และประเทศจะเป็นไปในแนวทางใดก็ด้วยความเห็นชอบหรือฉันทานุมัติของประชาชนส่วนใหญ่จากกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหรือปัจจัยที่นำมารองรับหรือเป็นไปโดยอาศัยความรู้สึกลับทางประการ ผ่านนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (Election)

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 115 , 1038) ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง หน้าที่เลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทนหรือดำรงตำแหน่ง ด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกท้องถิ่น เป็นต้น

อนุสรณ์ สรพรม (2545 : 34) กล่าวว่า การเลือกตั้ง (Election) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเป็นจุดเริ่มต้น

ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ (General Will) ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศว่าต้องการอะไร

สุรพันธ์ ทับสุวรรณ (2552 : 92) กล่าวว่า การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่บุคคลเลือกบุคคลจากหลาย ๆ คน หรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง จากบัญชีรายชื่อหลายบัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่ง เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และแสดงถึงการให้ความชอบธรรมแก่รูปแบบการปกครอง หรือผู้ปกครอง อีกทั้งยังถือว่าเป็นกระบวนการควบคุมให้ผู้แทนของประชาชนต้องรับผิดชอบต่อประชาชน เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองและแสดงให้ทราบถึงเจตจำนงของประชาชน

ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร (2554 : 171) กล่าวว่า การเลือกตั้ง (Election) เป็นวิธีการคัดสรรคนเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (Representative Democracy) เพราะเป็นกระบวนการจัดสรรตัวบุคคลที่จะไปทำหน้าที่แทนบุคคลทั่วประเทศในสถาบันนิติบัญญัติหรือการบริหาร

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปค่านิยมของการเลือกตั้งได้ว่า หมายถึง กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่การกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ และการแสดงบทบาทตามเจตนารมณ์ ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารประเทศของผู้มีอำนาจปกครอง ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล หรือเป็นการที่ประชาชนได้แสดงออกซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) โดยการออกเสียง (Voting) ลงคะแนนเลือกตัวแทนของเขา ตามความเห็นโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตน ไปใช้อำนาจอธิปไตยทั้งในทางนิติบัญญัติ และการบริหาร

2. คุณค่าของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้น ได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นวิธีการที่อาจมีข้อเสียน้อยที่สุด

ในการที่จะให้คนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองโดยสันติวิธี ที่มีคุณค่าหรือคุณประโยชน์ 2 ประการ (Dye, 1978 : 3 - 5 ; อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2554 : 77) กล่าวคือ

2.1 การเลือกตั้งเป็นการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับอำนาจรัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาจากการเลือกตั้ง เนื่องจากการเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้มีโอกาสคัดเลือกตัวแทนไปเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ หรือผู้ปกครองประเทศ และเมื่อรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศโดยผ่านการเลือกตั้งที่เป็นการแสดงเจตจำนงในการปกครองของประชาชนแล้ว นโยบายสาธารณะซึ่งพิจารณาได้ง่าย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ ผู้ใช้อำนาจการเมืองการปกครองซึ่งได้รับอามัตติจากประชาชนย่อมสามารถกระทำการต่างๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่ เพราะได้รับอำนาจโดยความนิยมจากประชาชนนั่นเอง

2.2 การเลือกตั้ง เป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจ โดยสันติ การเลือกตั้งแต่ละครั้ง อาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรี หรือเปลี่ยนกลุ่มการเมืองที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นรัฐบาล แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลของการเลือกตั้งย่อมเป็นการเปลี่ยนตามครรลองและกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนด

3. หลักการของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งในบางประเทศที่เป็นเผด็จการอาจจะมีการเลือกตั้ง แต่อาจจะเป็นการบังคับเลือก หรือที่เรียกกันว่าเป็นการเลือกตั้งแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น โดยการเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้น มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญซึ่งมักถูกกำหนดไว้แล้วในกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายที่มีฐานะเป็นบทบัญญัติสูงสุดแห่งรัฐ โดยมีสถานะเป็นบทรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและใช้บังคับกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือลงมติทางการเมืองแทบทุกประเภท ซึ่งการเลือกตั้งทั่วไปในระบอบประชาธิปไตยจะมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิตร, 2554 : 171 - 172)

3.1 เป็นการทั่วไป (In General) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นบุคคลทั่วไปที่อายุครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ไม่จำเพาะเจาะจงว่า

เป็นชนชั้นใด เพศใด หรือมีฐานะทางการเงินหรือไม่ ทั้งนี้เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของทุกคนไม่เพียงแต่เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น

3.2 เป็นอิสระ (Free Voting) หมายความว่า ในการเลือกตั้งนั้นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอิสระอย่างเต็มที่ที่จะเลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภา ไม่ได้ถูกบังคับ กดดัน ชักจูง หรือได้รับอิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อที่จะได้แสดงเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนแต่ละคน

3.3 มีระยะเวลา (Periodic Election) หมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องมีการกำหนดว่าการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะให้ผู้แทนที่ไปปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นระยะเวลากี่ปี ในบางประเทศอาจเสนอไว้ให้เป็น 4 ปี หรือ 6 ปี แล้วแต่จะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

3.4 การลงคะแนนลับ (Secret Voting) หมายความว่า เพื่อให้ผู้เลือกตั้งสามารถเลือกบุคคลที่ต้องการเพื่อเป็นตัวแทนของตนได้อย่างอิสระไม่ต้องเกรงใจใครหรือไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของใคร ในการเลือกตั้งทุกครั้งจึงต้องกำหนดให้แต่ละคนสามารถเข้าไปเลือกตั้งในคูหาเลือกตั้งได้ครั้งละ 1 คนและไม่จำเป็นจะต้องบอกให้คนอื่นทราบว่าคุณเลือกใคร

3.5 หนึ่งคนหนึ่งเสียง (One Man One Vote) หมายถึง ผู้เลือกตั้งทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงได้เพียง 1 เสียงเท่านั้น ไม่ว่าจะมิฐานะอย่างไร หรือมีบทบาทสำคัญในทางการเมืองอย่างไร ก็มีสิทธิออกเสียงได้เพียง 1 เสียงเท่านั้น

3.6 ความบริสุทธิ์ยุติธรรม (Fair Election) หมายถึง ต้องมีการดูแลการเลือกตั้งไม่ให้มีการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสิทธิ ขายเสียง การติดสินบน คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือใช้วิธีการอื่นใด ที่ทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

4. พฤติกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Behavior)

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นกระทำทางสังคม โดยอิงทัศนะของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber, 1887 อ้างถึงใน เทวินทร์ ขอเหนี่ยวกลาง 2538, 73-74) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เราอาจจำแนกลักษณะของพฤติกรรมการเลือกตั้งของบุคคลออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การออกเสียงเลือกตั้งเป็นการกระทำที่มีเจตจำนงเชิงเหตุผลอันได้แก่ การที่ผู้เลือกตั้งมีการคิดคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น การมุ่งหวังที่จะเลือกคนที่ตนเองสนับสนุนให้เข้าไปมีอำนาจ เพื่อที่จะกำหนดนโยบาย ได้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเอง กล่าวคือ การที่จะบรรลุปเป้าหมายผลประโยชน์ โดยการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่จะบรรลุปเป้าหมายนั้น

2. การออกเสียงเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำตามค่านิยม ได้แก่ ผู้ที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเห็นว่า การไปเลือกตั้งมีความมุ่งหมายในแง่คุณค่าอยู่ในตัว ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยจะเห็นว่าการเลือกตั้งมีคุณค่า ในแง่ที่เป็นการส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3. การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการกระทำตามอารมณ์หรือความพึงพอใจ แบบปราศจากเหตุผล เช่น คนที่มีความรู้สึกรักใคร่ชอบพอดูผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน แล้วไปใช้สิทธิเลือกตั้งอันเป็นการแสดงความรักความศรัทธาต่อบุคคลนั้น

4. การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการกระทำตามประเพณี เช่น คนที่ไปใช้ สิทธิเลือกตั้งบางคนไปใช้สิทธิเพราะความเคยชินหรือเห็นคนอื่นกระทำและกระทำตาม

5. ทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในเชิงแนวคิดทฤษฎี สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527, 27-36) นักสังคมศาสตร์ กลุ่มนักสังคมวิทยาและนักรัฐศาสตร์ได้แบ่งทฤษฎีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 ทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic Theory)

โกเลมบิวสกี, เวลช และคร็อตตี (Golembiewsky, Welsh and Crotty, 1969) สรุปว่า สาเหตุสำคัญของทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนดคือ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทฤษฎีดังกล่าวเสนอว่าปัจจัยด้าน สถานภาพทางสังคมอันเป็นภูมิหลังของบุคคล ทั้งในระดับกว้างและลึกลงมา จนกระทั่ง ถึงช่วงที่จะมีการตัดสินใจ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีนี้ เป็นการเสนอเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบ (Pattern) ของพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้มุ่งที่จะสรุปรวมเชิงนิรนัย (Deductive Generalization) หรือทำนายพฤติกรรมในอนาคต หากให้ประโยชน์อย่างสำคัญในด้านการจัดตัวแปรอัน

หลากหลายที่เกี่ยวข้องให้เป็นระเบียบ ส่วนปัจจัยทางสังคมที่กำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลตามนัยทฤษฎีนี้ได้แก่ ปัจจัยทางด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

5.2 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นตัวแบบหนึ่งของการนำแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์มาอธิบายเกี่ยวกับการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคล ซึ่งก็เป็นมุมมองหนึ่งที่นำมาใช้วิเคราะห์สาเหตุการตัดสินใจเลือกตั้งและได้รับความนิยมนับเป็นอันมาก มุมมองหนึ่งการศึกษาพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์นี้ เป็นการพิจารณาพฤติกรรมบนพื้นฐานของความชอบด้วยเหตุและผลของมนุษย์ กับการตัดสินใจทางการเมือง โดยเรียกตัวแบบทั่วไปที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาว่า “ตัวแบบการเลือกโดยเหตุและผล” (Rational Choice Model) กล่าวไว้ว่า ตามตัวแบบนี้ ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีเหตุผล (Rational Voter) จะรู้ว่าผลประโยชน์ของเขาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคืออะไร ทั้งจะสามารถประเมินได้ว่าผู้สมัครจะให้ประโยชน์แก่ตนได้มากน้อยเพียงใด และลงคะแนนเสียงตามผลการประเมินของเขานั้น รวมทั้งผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนเมื่อการลงคะแนนนั้น ให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนของเขา

ตัวแบบการเลือกโดยเหตุและผลตั้งอยู่บนฐานคิดที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ถือว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์ หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ดังนั้น การตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนน จะพิจารณาจากผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง
2. ให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางการเมืองกล่าวคือ การลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้น จุดสนใจมุ่งไปที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง
3. ถือว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ผู้ลงคะแนนเสียงจะกระทำอย่างละเอียดรอบคอบ ระมัดระวัง โดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

5.3. ทฤษฎีระบบ (Systems Theory)

เป็นแนวทางการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในเชิงระบบ ที่ได้ประยุกต์เอาทฤษฎีระบบการเมือง (Political Systems Theory) ของ เดวิด อีส์ตัน

(David Easton, 1965) มาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และถือว่าเป็นแนวการศึกษาวิเคราะห์ ทฤษฎีนี้พิจารณาว่า การลงคะแนนเสียงตามปกติ (Normal Votes) คือความสมดุลของความนิยมในพรรคการเมืองสองพรรคใหญ่ในการเลือกตั้งที่มีลักษณะของการเลือกพรรคหรือมีความนิยมในพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นฐาน เช่น ในอเมริกา ความสมดุลของระบบการเมืองว่าการขึ้นลงของอัตราการลงคะแนนเสียง และการเลือกคนใดคนหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับส่วนผสมของปัจจัยแวดล้อม ซึ่งผันแปรไปในช่วงสมัยที่มีการเลือกตั้งซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลระยะสั้น (Short-term Forces) เช่น ความสนใจในตัวผู้สมัคร ความเห็นต่อนโยบาย และปัญหาทางการเมืองภาพพจน์ต่อการปฏิบัติงานของพรรค สถานการณ์ภายในและภายนอกประเทศ สภาพการแข่งขันของผู้สมัคร เป็นต้น เมื่อประมวลรวมกันแล้วจะมีผลต่อปัจจัยพื้นฐาน คือความนิยมพรรค ที่ถือว่าเป็นแรงผลักดันในระยะยาว (Long-term Force) ซึ่งอาจทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงเปลี่ยนความนิยมพรรคจากพรรคหนึ่ง เป็นการแกว่งออกจากสถานะสมดุล "ปกติ" และเมื่อถึงการเลือกตั้งคราวต่อไปก็มักจะแกว่งกลับ โดยภาวะสมดุล (Equilibrium) เช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ซึ่งก็คือ พิจารณาทำให้ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนด (Deterministic) และความสำนึกเชิงเหตุผลที่เกิดจากปัจจัยระยะสั้นเฉพาะช่วงสมัย (Short-term Forces) การใช้ทฤษฎีดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นตัวแทนเชิงการทำนาย (Predictive Mode)

ตามทฤษฎีระบบของ เดวิด อีสตัน (David Easton, 1965 อ้างถึงใน จุมพล หนิมพานิช, 2554 : 80) มุ่งชี้ให้เห็นกระบวนการหลักๆ ของระบบการเมือง (Political System) ที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม (Environment) กับระบบการเมือง ปัจจัยนำเข้า หรือผลผลิต (Output) และผลที่ตามมาจากการตัดสินใจทางการเมือง และข้อมูลย้อนกลับ หรือการป้อนข่าวสารกลับสู่ระบบการเมือง (Feedback) รวมทั้งการบังคับให้ปฏิบัติตาม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ (Leader)

1. ความหมายของผู้นำ

กวี วงศ์พูน (อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กลางเพ็ง และศราวุธ กั้นหลง, 2553 : 5-6) ได้กล่าวว่า ผู้นำคือผู้ใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ธวัช บุญยมนต์ (อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กลางเพ็ง และสราวุธ กันหลง, 2553 : 5-6) ได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำระหว่างบุคคล โดยบุคคลที่เป็นผู้นำ จะใช้อิทธิพล หรือการบันดาลใจให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มกระทำหรือไม่กระทำบางสิ่ง บางอย่างตามเป้าหมายที่ผู้นำกลุ่มหรือองค์การกำหนดไว้

สุเมธ แสงนิมนวล (2553 : 3) ได้ให้ความหมายของผู้นำและที่มาของผู้นำไว้ 3 ลักษณะคือ

1. มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม
2. มีสถานการณ์เป็นตัวกำหนด
3. มีการเลือกตั้งทำให้ได้รับการยอมรับ

สรุปได้ว่า ผู้นำ (Leader) คือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้งหรือการยกย่องจากกลุ่มให้ทำหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำ เช่น การชี้แนะ สั่งการ และช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้มีการเขียนชื่อผู้นำแตกต่างกันออกไปตามลักษณะงานและองค์การที่อยู่

จากการวิเคราะห์ความหมายของภาวะผู้นำข้างต้น จะเห็นได้ว่า แนวคิดส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน และสมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ภายในต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ในการนี้จะมีสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่าถูกกำหนดหรือยอมรับให้เป็นผู้นำ (Leader) เนื่องจากมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ จากบุคคลอื่น ๆ ของกลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นผู้ตาม (Followers) หรือผู้ได้บังคับบัญชา หรือลูกน้อง (Subordinates) หรือผู้ปฏิบัติ

สำหรับความหมายของภาวะผู้นำเกือบทั้งหมด จะเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำ (Leader) พยายามจะมีอิทธิพลต่อผู้ตาม (Followers) ในกลุ่มหรือบุคคลอื่นๆ เพื่อให้มีทัศนคติ พฤติกรรม และอื่นๆ ไปในทิศทางที่ทำให้จุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) คือ กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่ม บุคคลอื่น มีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่ม หรือองค์การ เป็นเป้าหมาย

2. ลักษณะของภาวะผู้นำ

มิทเชล และ ลาร์สัน (Michell and Larson, Jr., 1987 : 435-436 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กลางเพ็ญ, 2545 : 7) ได้ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ในการพิจารณาว่าผู้นำใดมีภาวะผู้นำหรือไม่ ได้แก่

1. ผู้นำ เป็นกระบวนการของการใช้อิทธิพล ที่ผู้นำพยายามจะมีอิทธิพลเหนือผู้ตาม เพื่อให้มีพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมายขององค์การ เป็นเป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องของบุคคลที่จะพึงมีภาวะผู้นำได้โดยที่ไม่ได้มีการกระทำใด ๆ เป็นกระบวนการ (Process) ให้เกิดอิทธิพลต่อผู้อื่น ดังนั้น ผู้นำทางจากการแต่งตั้ง เช่น ผู้อำนวยการ ผู้บัญชาการ อาจจะมีภาวะหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับมีลักษณะทั้ง 3 ประการหรือเปล่า ในทางตรงข้าม ผู้ที่แสดงภาวะผู้นำอาจจะไม่เป็นผู้หน้าที่แบบทางการ แต่มีองค์ประกอบ 3 ประการนั้น

2. มีระดับความถูกต้องของการใช้อิทธิพล ภาวะผู้นำ นอกจากเป็นกระบวนการแล้ว ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ตามยอมให้ผู้นำใช้อิทธิพลต่อตัวเขา ซึ่งโดยทั่วไปก็ต้องพิจารณาถึงระดับความถูกต้องของอิทธิพลที่ใช้ด้วยว่าไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจเข้าขู่เข็ญ หรือบีบบังคับ ให้ทำตาม เพราะถ้าเป็นการเช่นนั้นก็ไม่ถือว่าผู้นำมีภาวะผู้นำได้

3. มีความสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำ จะถูกอ้างอิงถึงเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม หรือองค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้น ถ้าหากผู้นำไม่สามารถนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวได้ก็ย่อม หมายถึงว่า ผู้นำไม่ได้แสดงภาวะผู้นำหรือไม่มีความสามารถในการนำนั่นเอง

3. วิธีการศึกษาภาวะผู้นำ

ในการศึกษาภาวะผู้นำ ยุกต์ (Yukl, 1989 : 7-8 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กลางเพ็ญ, 2545 : 9) ได้สรุปแนวทางการศึกษาภาวะผู้นำของงานวิจัยได้เป็น 4 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาอำนาจ-อิทธิพล (Power : Influence Approach) ของผู้นำ

อำนาจ-อิทธิพล (Power : Influence Approach) การศึกษาประสิทธิภาพของ ภาวะผู้นำจากอำนาจ-อิทธิพลของผู้นำ ส่วนใหญ่จะเน้นหรือพิจารณาที่ขนาด ชนิด และการใช้อำนาจ ของผู้นำ ดังที่ยอมรับกันแล้วว่าอำนาจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำ

เพราะนอกจากจะทำให้มีอิทธิพลต่อ ลูกน้องแล้ว ยังสามารถมีอิทธิพลต่อเพื่อนผู้นำในระดับเดียวกันต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูง รวมทั้ง บุคคลภายนอกหน่วยงานและองค์กรได้ ในการศึกษาชนิดนี้ จะมีคำถามที่ต้องการคำตอบอยู่หลายคำถาม ได้แก่

1. อะไรคือแหล่งของอำนาจผู้นำ ลักษณะเฉพาะใดของผู้นำ และในสถานการณ์เช่นไรที่ทำให้ผู้นำมีอำนาจ
2. ทิศทางการเพิ่มและลดอำนาจของผู้นำจากกระบวนการ การแลกเปลี่ยนอิทธิพลเป็นอย่างไร นอกจากนี้ การที่ต้องวิเคราะห์อำนาจของผู้นำพร้อม ๆ กับการวิเคราะห์อำนาจของหน่วยงานและกลุ่มคน ทำให้การประเมินประสิทธิภาพของภาวะผู้นำมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการปรับตัวขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากใช้ กลยุทธ์อิทธิพลของผู้นำ

2. ศึกษาคุณลักษณะ (Trait Approach) ของผู้นำ

คุณลักษณะ (Trait Approach) การศึกษาแบบนี้จะมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะเฉพาะ ของผู้นำซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเชื่อว่าผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีคุณสมบัติพิเศษเหนือกว่าผู้ตาม เช่น การทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย การสามารถหยั่งรู้ใจคนได้ การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ แม่นยำอย่างน่ามหัศจรรย์ และมีพรสวรรค์ในการชักจูงคนได้อย่างเหลือเชื่อ โดยคุณลักษณะที่เด่นชัด คือ มีความรู้ความสามารถในการทำงานการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยใจรัก และการได้รับการยอมรับจากสมาชิก สมาชิกเต็มใจทำงานร่วม

3. ศึกษาพฤติกรรม (Behavior Approach) ของผู้นำ

พฤติกรรม (Behavior Approach) การศึกษาภาวะผู้นำจาก พฤติกรรมหรือแบบของผู้นำนั้นมักจะมุ่งไปที่พฤติกรรมอะไรบางของผู้นำที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ หรือผู้นำทำอะไรบางในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ โดยกลุ่มแรก จะทำการศึกษากิจกรรมต่างๆ ของงานบริหารของผู้นำและเวลาที่ผู้นำใช้ในแต่ละกิจกรรม ในระยะต้น ส่วนในปัจจุบันจะมุ่งเน้นศึกษาภาระหน้าที่หรืองานของผู้นำแต่ละชนิด เพื่อค้นหาพฤติกรรมของผู้นำที่เหมาะสมหรือทำให้แต่ละภารกิจประสบความสำเร็จ สำหรับกลุ่ม

ที่สองจะศึกษามุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพของผู้นำ โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้นำ กับความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานของผู้ตามพฤติกรรมของผู้นำที่นำมาพิจารณาจักเป็นพฤติกรรมที่สำคัญๆ (Critical Incident) ของการบริหาร

4. ศึกษาสถานการณ์ (Situational Approach) ของผู้นำ

สถานการณ์ (Situation Approach) จะมุ่งเน้นศึกษาสถานการณ์ที่สำคัญๆ เช่น อำนาจหน้าที่ และความมั่นคงของผู้นำ ลักษณะงานของผู้นำ ความสามารถและแรงจูงใจของผู้ตาม สภาพแวดล้อมภายนอก ความคาดหวังและข้อเรียกร้องต่างๆ เกี่ยวกับงานของลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน และบุคคลภายนอกองค์การ การศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์นี้ แยกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ โดยกลุ่มแรกจะมุ่ง เน้นว่าสถานการณ์ใดที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแต่ละพฤติกรรมของผู้นำอย่างไร ดังนั้น การวิจัยประเภทนี้จึงต้องศึกษาว่าพฤติกรรมการบริหารงานของผู้นำต่างองค์การต่างระดับเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร สำหรับกลุ่มที่สองมุ่งที่จะศึกษาว่า สถานการณ์ลักษณะใดจะมีส่วนทำให้พฤติกรรมหรือแบบของผู้นำ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้นำมีผลต่อประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ เพราะนักวิจัยกลุ่มนี้มีพื้นฐานความคิดที่ว่าพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งไม่เหมาะสมสำหรับทุกสถานการณ์ หรือประสิทธิภาพ ของผู้นำขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับพฤติกรรมให้เป็นที่ไปตามการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ หรือเหมาะสมกับสถานการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ใน มาตรา 59 และมาตรา 60 ดังนี้(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552 : 72-102)

มาตรา 59 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น มาตรา 60 ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 นอกจากจะกำหนดอำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในมาตรา 59 และมาตรา 60 แล้วในมาตราอื่นที่แสดงให้เห็นถึงการมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

มาตรา 60/1 ให้มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลรองจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรับผิดชอบควบคุม ดูแลราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

มาตรา 65 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และพนักงานส่วนตำบลซึ่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้ง มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดเมื่อได้ชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบ

ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบ ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 71 วรรคสอง ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

มาตรา 74 ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจและหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่และกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินวันแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวให้หน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการแทนก็ได้ และให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดในมาตรา 81

มาตรา 87 งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้จัดทำเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและจะเสนอได้ก็แต่โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ตามที่ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 สรุปโดยสังเขปได้ ดังนี้คือ

1. กำหนดนโยบายในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย
2. การบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลในลักษณะงานประจำ ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
3. การสั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
4. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
5. วางระเบียบปฏิบัติในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

6. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น
8. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้บัญชาสูงสุดของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
9. การเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
10. หน้าที่การเสนอร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
11. หน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่และกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
12. หน้าที่การเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2540 : 22-24 อ้างถึงใน ภาณุพล ภูษา, 2554 : 58-59) กล่าวว่า ท่านผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ผู้นำและผู้ปกครองรัฐ ตั้งแต่พระเจ้าจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์ ตลอดจนนักปกครองทั่วไป มีหลักธรรมที่เป็นคุณสมบัติและข้อปฏิบัติดังนี้

  1. ทาน ให้ปันช่วยประชา หมายถึงการให้ (Charity) นักบริหารหากไม่มีการให้แล้ว อย่าารคิดอ่านการใหญ่เป็นนักบริหารเลย โดยเฉพาะนักบริหารระดับชาติ คือ นักการเมือง การให้เป็นคุณธรรมข้อแรกของนักบริหารตามหลักทางพุทธศาสนา การให้นั้นมีอยู่ 2 อย่างคือ อมิสทาน ได้แก่ การให้วัตถุสิ่งของ เช่น ให้เงินทองเสื้อผ้า ให้ที่อยู่อาศัย ให้อาหาร ธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมหรือความรู้ ให้สติปัญญา ให้กำลังใจ ให้อภัย ให้ความรัก ให้ความเอื้อเฟื้อให้ความเมตตา
  2. ศีล รักษาความสุจริต หมายถึง ความมีระเบียบวินัย (Self-discipline) นักบริหารทุกระดับ เป็นบุคคลแบบอย่างที่จะต้องมีความ “งามด้วยศีล” ได้แก่ ต้องเป็น

บุคคลที่มีระเบียบวินัย เครื่องครัด ระมัดระวัง ควบคุมตนเองได้จะต้องรู้จักบริหารคน บริหารงานและบริหารบ้านเมือง

3. **ปริจาคะ** นำเพื่อกิจด้วยเสียสละ หมายถึง การเสียสละ (Self-sacrifice) คือการเสียสละ ละทิ้ง ความหมายเชิงปฏิบัติว่า ให้ ในลักษณะของ “ทาน” เป็นการให้สิ่งที่ตนมีอยู่และในเพียงบางส่วน แต่การให้ลักษณะของ “ปริจาคะ” เป็นการให้ทั้งหมด ให้ไม่มีส่วนเหลือ นักบริหารที่ดีย่อมต้องมีความพร้อมในการเสียสละ คือ การเสียสละทั้ง 4 คือ เสียสละทรัพย์ เสียสละอวัยวะ เสียสละชีวิต เสียสละทั้งหมด ทั้งทรัพย์ อวัยวะและชีวิตเพื่อรักษาความถูกต้องดีงามของบ้านเมือง

4. **อาหะ** ปฏิบัติการโดยซื่อตรง หมายถึง ความซื่อตรง (Honesty) ความซื่อตรงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งของนักบริหารอีกประการหนึ่ง นักบริหารต้องเป็นบุคคลที่ซื่อตรง ไม่คดโกง โปร่งใส ตรวจสอบได้ จึงสามารถนำคน นำงาน นำบ้านเมือง วิ่งตรงไปสู่เป้าหมายได้อย่างปลอดภัยรวดเร็วตรงกันข้ามที่นักบริหารที่ไร้ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ซื่อตรง คดโกง คิดคด ทรมานต่อชาติบ้านเมือง พระพุทธศาสนา เปรียบเทียบไว้ว่าเป็น “มหาโจร” ปล้นชาติปล้นแผ่นดิน ตามวิสัยของมหาโจร

5. **มัทตะ** ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงคน หมายถึง ความอ่อนโยน (Gentleness) เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักบริหาร เพราะนักบริหารทุกระดับที่เป็นที่ยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลระดับ “ยอดคน” เปรียบไปแล้วก็เหมือนยอดต้นไม้ ต้องอ่อน ถ้าไม่อ่อนก็ไม่ใช่ยอดคน ผู้ที่ถือว่าเป็นยอดคนก็ต้องเป็นบุคคลที่อ่อนโยน นุ่มนวลไม่หยาบคาย ไม่แข็งกระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง ยโสโอหัง มิบังอาจทำตนเป็นเหมือน “คางคกขึ้นวอ” ให้ลดมานะละทิฐิ

6. **ตปะ** พ้นมัวเมาด้วย 쾌กิเลส หมายถึง การระงับยับยั้งข่มใจ (Self-austerity) นักบริหารที่ดีต้องมี “ตปธรรม” คือการแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำ ย่ำยีจิตใจของตนเองอยู่เสมอ คือลดความชั่วภายในตนเองให้หมดไป หล่อหลอมเอาแต่ความดีงามใส่ตัว มีความดีเป็นแบบอย่าง มีความ پاکเพียรเป็นเครื่องเผากิเลส

7. **อักโธระ** ถือเหตุผลไม่โกรธา หมายถึง ความไม่โกรธ (Non-anger) นักบริหาร คือบุคคลผู้มีบทบาทมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะ การตัดสินใจ (Decision-making) ให้ทำหรือไม่ทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ซึ่งในสถานการณ์

อย่างนี้ นักบริหารจะมีอารมณ์โกรธไม่ได้เลย ต้องมีความสุขสงบ เยือกเย็น เห็นตน เห็นคน เห็นงาม เห็นบ้านเมืองอย่างแจ่มใสไม่ขุ่นมัว

8. อวิหิงสา มือหิงสานำร่มเย็น หมายถึง การไม่เบียดเบียน (Non-violence) นักบริหารที่ดีต้องไม่เบียดเบียนทั้งคนและสัตว์ รวมทั้งไม่เบียดเบียนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามหลักพระพุทธศาสนา คือไม่มีความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความเท่าเทียมกัน เหมือนกันเสมอภาคกัน เคารพใน กฎหมาย ไม่ทะเลาะวิวาท บาดหมางกันด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นำความคิดเห็นที่ แตกต่างกันมาสร้างความสามัคคี

9. ชันติ ชำนะเช็ญด้วยขันติ หมายถึง ความอดทน (Tolerance) ความ งามของนักบริหารอยู่ที่การมีความอดทน หรือการมีขันติ และการมีความสงบเสงี่ยมเจียม ใจ หรือการมีใสรัจจะ นักบริหารที่ดีจึงจำเป็นต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นคนมี ความอดทนและความเสงี่ยมเจียมตัวอยู่เสมอ

10. อวิโรธนะ มิปฏิบัติคลาดจากธรรม หมายถึง ความไม่คลาดธรรม (Non-opposition) คือ มีความหนักแน่นในธรรม ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวสติดมัน ในธรรม นักการบริหารทุกระดับ ตั้งแต่บริหารตน บริหารบุคคลากร บริหารงาน และ การบริหารบ้านเมือง ไม่ว่าจะระดับใดจะต้องไม่มีความผิดพลาด ความเสียหาย ต้องไม่มี พิรุณใด ๆ เพราะหากมีความผิดพลาดมีพิรุณบกร่อง ย่อมเป็นช่องทางให้เกิดความหายนะ สะสมทับถมต่อเนื่องและเรื้อรัง จะแก้ไขลำบากยากที่จะกำจัดได้ และเป็นการแสดงให้ เห็นว่า นักบริหารที่ดีจะต้องมีหลักการ หลักวิชา และหลักธรรมในการบริหารการ ทำงานใด ๆ ไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็กจะต้องไม่มีข้อผิดพลาด ไม่หลงทิศ ไม่ผิดทางห่าง เป้าหมาย

2. แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรมของพระเจริญ สุวฑฒโน

พระเจริญ สุวฑฒโน (อ้างถึงใน ภาณุพล ฎญา, 2554 : 67-68) กล่าวว่า ทศพิธราชธรรม มี 10 องค์ประกอบ คือ

1. ทาน หมายถึง มีการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์เมื่อถูกภัยพิบัติ มีการสละ ทรัพย์สินสิ่งของเพื่อสาธารณประโยชน์ มีการให้ความรู้ในด้านการศึกษาตามสาขาต่าง ๆ มี การสร้างแหล่งเรียนรู้ตามสถานที่สาธารณะ มีการให้อภัยแก่บุคคลผู้มีจิตสำนึกผิด

2. **ศีล** หมายถึง มีการรักษา กาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ การรักษาความสุจริตต่อหน้าที่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการประพฤติตนตามธรรมเนียมของครองธรรม มีการประกอบสัมมาชีพโดยสุจริต มีการละเว้นจากการทำผิดศีลอย่างเด็ดขาด

3. **ปริจจาคะ** หมายถึง มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมีการให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีการเกื้อกูลค้ำจุนผู้ที่ขัดสนขาดแคลน การสงเคราะห์ญาติตามตามโอกาสอันสมควร การเสียสละอวัยวะร่างกายเพื่อผู้อื่น

4. **อาชชวะ** หมายถึง มีการบริหารงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอคติ มีความซื่อตรงไม่ทุจริตต่อหน้าที่การทำงานเพื่อหาผลประโยชน์ มีภาพลักษณ์การแสดงออกที่น่าเชื่อถือได้ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น การให้บริการแก่สังคมด้วยความชอบธรรม

5. **มัททวะ** หมายถึง มีการวางตัวให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของตนเอง มีการคิดดี พูดดี ทำดี และรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักทำจิตใจให้เป็นกลาง ไม่เอนเอียงตามกระแส มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ประสบสุข

6. **ตปะ** หมายถึง การข่มความทะยานอยากได้ในสิ่งที่เกินความจำเป็น มีการสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบตามศาสนาของตน มีการสร้างจิตสำนึกความละเอียดและเกรงกลัวให้มีขึ้นในตัว การรู้จักอดทน อดกลั้น ต่ออารมณ์ที่มากระทบ มีการรักษาจิตไม่ให้ความโลภ โกรธ หลงครอบงำ

7. **อัภโกระ** หมายถึง การมีจิตใจที่ดีไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นด้วยกาย วาจา และใจ การรู้เท่าทันอารมณ์ปัจจุบันว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ ถึงมีผู้มากล่าวว่าร้ายก็สามารถทำจิตใจให้เป็นปกติได้ มีการแผ่เมตตาจิตไปให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ การรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น

8. **อวิหิงสา** หมายถึง มีการไม่เอาใจเอาเปรียบผู้ที่เสียโอกาสและด้อยกว่า การไม่สร้างหนี้ให้แก่ตนและครอบครัว การไม่เลิกปฏิบัติกับเพื่อนร่วมอาชีพ การไม่ใช้อำนาจเงินขอบเขต การวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

9. **ขันติ** หมายถึง มีความอดทนต่อการเจ็บไข้ ไม่สบายกาย การไม่หวั่นไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญ การไม่ละทิ้งการทำงานหน้าที่ไปโดยมิชอบ

มีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน มีความอดทนต่ออำนาจกิเลสของตน

10. อวิโรธนะ หมายถึง มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย การยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีเสื่อมเสีย มีการดำเนินชีวิตไปตามกรอบของกฎหมายและศาสนา ความเป็นบุคคลผู้ตั้งมั่นในความยุติธรรม

3. แนวคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม ธรรมเพื่อใช้ในการปกครองคน

ธรรมเพื่อใช้ในการปกครองคน (สุเมธ แสงนันทนวล, 2552 : 40) ธรรมเพื่อใช้ในการปกครองคน ใช้หลักทศพิธราชธรรม ประกอบด้วย

1. ทาน การให้
2. ศีล ความประพฤติดีงาม
3. ปริจจาคะ การบริจาค
4. อาชชวะ ความซื่อตรง
5. มัททวะ ความอ่อนโยน
6. ตปะ ความขบขันข่มใจ
7. อักโกธะ ความไม่โกรธ
8. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน
9. ขันติ ความอดทน
10. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรมดา

4. ทศพิธราชธรรม 10 ตัวชี้วัดสำหรับผู้นำองค์กร

ทศพิธราชธรรม 10 ตัวชี้วัดสำหรับผู้นำองค์กร(พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2556 : 34-83) หลักทศพิธราชธรรม ประกอบด้วย

1. รู้จักให้ (ทาน) หมายถึง สละทรัพย์สินของบำรุงเลี้ยงดู ช่วยเหลือเกื้อกูลและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่บุคคลอื่นๆ การที่ผู้นำหรือผู้ปกครองจะสร้างการยอมรับนับถือแก่บุคคลอื่น ๆ เพื่อให้การบริหารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น สิ่งแรกที่ผู้นำจะต้องกระทำ คือ “การสร้างเชื่อมั่น” (Trust) ซึ่งความเชื่อมั่น

จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดี (Relationship) การให้ได้แก่ การให้สิ่งของทรัพย์สิน การให้ความรู้ และการให้อภัย

2. รู้จักควบคุมพฤติกรรม (ศีล) หมายถึง การสำรวมพฤติกรรมทางกาย และการระมัดระวังในการใช้คำพูดต่อสาธารณะ เพราะพฤติกรรมทั้งทางกายและวาจานั้น จะมีผลต่อการเป็นแบบอย่าง (Role Model) ในการนำต่อกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน และสังคม อีกทั้งจะนำมาซึ่งการเคารพนับถือ และเชื่อมั่นจากผู้อื่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น คำว่า “ศีล” ของผู้นำนั้น เป็นการสะท้อนแง่มุมส่วนตัวของผู้นำเอง (Personality) และสะท้อนแง่มุมของผู้นำที่จะต้องฉายภาพความเป็นตัวตนต่อทั้งการควบคุมพฤติกรรมทั้งการแสดงออก และการพูดต่อสาธารณะ ในขณะที่เดียวกันหากมองในอีกมุมหนึ่ง ศีลเป็นหลักปฏิบัติที่สามารถยืนยันคุณค่าของตัวผู้นำเองว่า มีคุณลักษณะที่ทำให้สังคมเกิดความไว้วางใจได้ด้วยเหตุนี้ ศีล 5 จึงเป็นเครื่องหมายเบื้องต้นในการยืนยันคุณสมบัติของการเป็นผู้นำทั้งในแง่ของการเคารพ และให้เกียรติในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การไม่ทุจริตคอร์รัปชัน การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจนเป็นที่มาของการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการยึดมั่นในคุณค่าครอบครัวในฐานะเป็นรากฐานของการพัฒนาชุมชนและสังคม การสื่อสารระหว่างกันและกันบนฐานของความจริง และการไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

3. รู้จักเสียสละ (ปริจาคะ) หมายถึง การที่จะเป็นผู้นำหรือผู้ปกครองที่สมบูรณ์นั้น ผู้นำจำเป็นต้องเสียสละความสุข สาราญ หรือ ผลประโยชน์และความต้องการส่วนตน หรือกลุ่มของตน โดยผู้นำที่แท้จริงนั้นสามารถเสียสละได้แม้กระทั่งชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนาที่ว่า “จงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ จงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต และจงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรม” ซึ่งการดำรงตนให้เหมาะสมแก่ความเป็น “ธรรมราชา” นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสียสละความสุข และผลประโยชน์ส่วนตนเพื่ออุทิศตัวอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของมหาชน ดังปฐมบรมราชโองการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงตรัสว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

4. รู้จักซื่อตรง (อาชชวะ) หมายถึง ซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน คำว่า “ซื่อตรง” ในบริบทนี้ หมายถึง

“ความซื่อตรงต่อธรรม” ไม่ได้หมายถึงการซื่อตรงต่อคน ซึ่งลักษณะการซื่อตรงนั้น เหมือนกับกระสวยของการทอดผ้าด้วยหูก เมื่อใดก็ตามที่คนทอดผ้าคันกระสวยเข้าไป ในหูกแล้ว ตัวกระสวยวิ่งตรงออกไปอีกด้านของหูกโดยไม่ติดขัดกับด้านใดด้านหนึ่งของ ตัวผ้า ลักษณะเช่นนี้เราเรียกว่า “ซื่อตรง” ความซื่อตรงต่อธรรมนั้นจะดำรงอยู่บนฐานของ ความละเอียดอ่อนไหว ก้าวบาไปตามหลักของทิริโอดตปปะ จึงทำให้ผู้นำรู้สึกทนต่อสภาพ ความอับอายที่เกิดขึ้นแก่ตัวเองและครอบครัวไม่ได้ นอกจากนี้ ความซื่อตรง (Honesty) จะเป็นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจ (Trust) แก่บุคคลทั่วไปที่เข้ามา เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับผู้นำหรือผู้ปกครอง และเมื่อเกิดควมไว้วางใจมากยิ่งขึ้นจะส่งผล ต่อความสัมพันธ์ (Relationship) ที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นระหว่างผู้นำกับกลุ่มคนต่าง ๆ ใน สังคม จากเหตุผลเช่นนี้ผู้นำจึงจำเป็นต้องซื่อตรงต่อผู้ใต้ปกครองทุกคน โดยมีอาจ แบ่งแยก หรือเลือกปฏิบัติที่จะซื่อตรงกับบางคน และไม่ซื่อตรงกับบางคน มิฉะนั้นแล้ว ผู้นำย่อมไม่สามารถที่จะทำให้ผู้ใต้ปกครองซื่อตรงต่อตัวผู้นำได้ทุกคนเช่นเดียวกัน

5. รู้จักอ่อนโยน (มีททวะ) หมายถึง การที่ผู้นำจะต้องมีอหยาตัย ไมตรีที่ไม่ เย่อหยิ่ง หยาบคาย กระด้าง ถือตัวถือตน มีความงามสง่าในท่วงทีกิริยาสุภาพ นุ่มนวล ละมุนละไม ในการดำรงตัวดำรงตนเป็นผู้นำนั้น คุณลักษณะของความอ่อนโยนเป็น ประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับท่าทีของผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่าทีดังกล่าว เริ่มต้นจากใจของบุคคลที่เป็นผู้นำที่พร้อมจะอ่อนน้อมถ่อมตน และเริ่มต้นที่จะอ่อนโยน เข้าไปหากกลุ่มคนต่างๆเพื่อสร้างการยอมรับ และชักจูงกลุ่มคนต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมาย ร่วมกัน เพราะการจะนำคนไปสู่เป้าหมายเดียวกันนั้นย่อมเป็นไปได้เลยที่จะใช้ ความแข็งกระด้างเป็นเครื่องมือในการเชื่อมสมาน

6. รู้จักยับยั้งชั่งใจ (ตปะ) หมายถึง ผู้นำจำเป็นต้องฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้ สามารถทนต่อกิเลส หรือสิ่งยั่วยู่ที่เข้ามากระทบจิตใจ ช่มใจมิให้ความอยากได้ (ตัณหา) อยากใหญ่ (มานะ) และจิตใจที่คับแคบ (ทิฐิ) เข้ามาครอบครองและบ้ำยั้งจิตใจ อีกทั้ง มีจิตใจที่มั่นคงสามารถระงับยับยั้งช่มใจได้ ไม่ยอมให้หลงไหลหมกมุ่นในความสุข สำราญและความปรนเปรอ มีความเป็นวิถีชีวิตที่เสมอต้นเสมอปลาย และมุ่งมั่นตั้งใจใน การดำเนินกิจกรรมที่ทรงคุณค่าแก่บุคคลอื่น ๆ ในชุมชนและสังคม ข้อสังเกตประการ หนึ่งต่อการดำรงตนของการเป็นผู้นำในสถานการณ์ปัจจุบัน และผู้นำมักจะตกอยู่ภายใน อิทธิพลและก่อให้เกิดความหายนะทั้งในชีวิตและการทำงาน คือ “อำนาจ” ซึ่ง

พระพุทธเจ้าเคยย้ำเตือนผู้นำมาโดยตลอดว่า “ผู้นำได้ยศแล้วไม่ควรเมา” ถึงกระนั้น ผู้นำจำนวนมากมักจะติดหล่มของอำนาจในด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะอำนาจที่เกิดจากหน้าที่การงาน และการเงิน

7. **รู้จักระงับความโกรธ (อภิกโรธ)** หมายถึง ผู้นำหรือผู้ปกครองไม่ควรแสดงอาการเกรี้ยวกราด และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความโกรธ เพราะผลเสียที่ตามมาจะก่อให้เกิดการวินิจฉัยความ หรือตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกิดความผิดพลาดจนสูญเสียความเป็นธรรมด้วยเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสเตือนว่า “ฆ่าความโกรธเสียได้ ย่อมอยู่เป็นสุข” (โกธั มตฺวา สุขั เสติ) เหตุผลสำคัญที่พระองค์ต้องตรัสเช่นนี้ก็คือด้วยเหตุที่ว่า เมื่อใดก็ตามที่ผู้นำสามารถฆ่าความโกรธเกลียดได้ ความโกรธจะกลายเป็นอาวุธสำคัญที่จะเข้ามาตีแทงผู้นำเพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้นำเกิดความโกรธ เกลียด หรือชิงชัง จะทำให้ “ความรัก” ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มกำลัง เพื่อที่จะเปิดพื้นที่ของหัวใจให้ผู้นำมองหรือประเมินค่ากลุ่มคนอื่น ๆ ในฐานะเป็นเพื่อนร่วมโลกที่ต้องเกิด แก่ เจ็บ และตายเฉกเช่นเดียวกัน

8. **รู้จักไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)** หมายถึง การไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษี ขูดรีด หรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาดไม่หลงระเหิงอำนาจขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชากรราษฎรผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง คำว่า “การเบียดเบียน” ในบริบทนี้อาจจะมีนัยที่เกิดขึ้นจากตัวผู้นำเข้าไปเบียดเบียนโดยตรงและเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่ใกล้ชิดผู้นำได้ใช้อำนาจหน้าที่เข้าไปเบียดเบียนกลุ่มคนอื่นโดยมิชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การดำเนินนโยบายสาธารณะ” ของผู้นำหรือผู้ปกครองที่ขาดความรอบคอบ และขาดการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตอย่างครบวงจร จึงเปิดโอกาสให้เกิดการเบียดเบียนและเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกันตามมา

9. **รู้จักอดทน (ขันติ)** หมายถึง การอดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกาย นำเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อถอย ถึงจะได้รับการช่วยและเยี่ยหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมกค้ำใจ ไม่ยอมทิ้งกรณียกิจที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม การอดทนเป็นคุณสมบัติอันล้ำค่าอีกประการหนึ่งของผู้นำ ในพระพุทธศาสนาถือว่า “ความอดทน เป็นธรรมที่ทำให้ผู้นำเกิดความงาม” สิ่งสำคัญของผู้นำหรือผู้ปกครองคือ “ความนิ่ง” เราจะหาความนิ่งได้จากที่แห่งใดหากเราไม่สามารถหาได้จากความอดทน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอดทนเพื่อที่จะรอจังหวะเพื่อวิเคราะห์เหตุผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน

และบุคคลต่าง ๆ ที่เข้ามาแวดล้อม จะเห็นว่าในขณะที่ผู้นำกำลังเผชิญหน้ากับแรงเสียดทานอย่างต่อเนื่องและรุนแรงนั้น คุณสมบัติสำคัญที่จะก่อให้เกิดชัยชนะ หรือพ่ายแพ้คือ “ความอดทน”

10. รู้จักหนักแน่น (อวิโรหนะ) หมายถึง การวางใจให้หนักแน่นในธรรมคองที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ร้าย ลากสักการะ หรืออิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใด ๆ สถิตยมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรมคือความเที่ยงธรรมก็ดี นิติธรรมคือระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามก็ดีไม่ประพศิตให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป หลักการของการเป็นผู้นำในข้อนี้ถือได้ว่าเป็นหลักการขั้นสูงสุดสำหรับบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้ง หรือสมมติขึ้นสู่ตำแหน่งของผู้นำ และผู้นำจำเป็นจะต้องยึดหลักการนี้เอาไว้ให้มั่นคง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาสรุปได้ คือ การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบของประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) ทั้งนี้การเลือกตั้ง (Election) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การอธิบายพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกผู้แทนของประชาชนว่าให้ความสำคัญกับปัจจัยใด ในบริบทของการที่ต้องเลือกและตัดสินใจเลือกผู้แทนที่มีอยู่ตามจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ในทางสังคมวิทยา ถือว่าการตัดสินใจเป็น การแสดงพฤติกรรมมนุษย์และเป็นการกระทำทางสังคมอย่างหนึ่ง ดังนั้นการพิจารณา และอธิบายพฤติกรรมใด อาจพิจารณาจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก (Social - economic Status) ซึ่งถือว่าปัจจัยภายนอกจะมีผลต่อการตัดสินใจที่ต่างกัน บนพื้นฐานของความแตกต่างของตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคน เช่น เพศ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ หรือ รายได้ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ได้นำกรอบของทศพิชราชธรรม 10 ประการ มากำหนดเป็นปัจจัยหรือคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลโนนราษี ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ใช้ในการประกอบการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี

1. สภาพทั่วไป

ตำบลโนนราษีเป็นตำบลหนึ่งใน 15 ตำบล ของอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากที่ว่าการอำเภอบรบือ มาทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 44.9 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 28,066 ไร่

2. ลักษณะภูมิประเทศ

มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลวังไชย, ก่ำพี้	อำเภอบรบือ
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลโนนแดง	อำเภอบรบือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลก่ำพี้, คอนงัว	อำเภอบรบือ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลวังไชย	อำเภอบรบือ

สภาพภูมิประเทศมีทั้งเป็นที่ถูกคลื่นลอนตื้น ที่ราบและที่ลุ่ม พื้นที่ทั่วไปของตำบลโนนราษี มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 150 – 200 เมตร พื้นที่ราบบางส่วนของตำบลมีการทำนา ส่วนที่เป็นพื้นที่ราบเนินสูงมีการปลูกอ้อย

3. สมรรถนะและความเหมาะสมของดิน

ดิน ชุดดินที่พบมากในตำบลโนนราษี ได้แก่ ดินชุดร้อยเอ็ด ดินชุดโคราช ดินชุดน้ำพอง และดินชุดอุบล หรือดินร่วนปนทราย บางแห่งยังพบดินที่มีลูกรัง หรือกรวดปะปนอยู่ ซึ่งจัดเป็นดินตื้นซึ่งมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการเพาะปลูกพืช ดินเหล่านี้ต้องการบำรุงรักษาเป็นกรณีพิเศษ เพราะดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในระยะเวลาที่ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

4. ทรัพยากรธรรมชาติ

ตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หนองห้วยเตา หนองโน หนองลิ้ม หนองหว้า หนองโจด ห้วยทราย ห้วยผักหนาม ห้วยหินลาด หนองบ้าน ห้วยน้อย และห้วยเชียงคำ เป็นต้น ซึ่งภาพแหล่งน้ำบางแห่งต้นเขิน

4. จำนวนหมู่บ้านและประชากร

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้านและประชากรในเขตตำบลโนนราษี

ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนหลังคาเรือน (หลังคา)
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านโนนราษี	453	413	866	225
2	บ้านฝาง	422	405	827	242
3	บ้านห้วยทราย	424	442	866	247
4	บ้านโนนสวรรค์	214	202	416	121
5	บ้านเหล่าใหญ่	234	249	483	149
6	บ้านผักหวาน	264	260	524	141
7	บ้านหัวจั่ว	311	303	614	149
8	บ้านหนองบัว	219	239	458	131
9	บ้านบ่อหลุม	242	238	480	115
10	บ้านโคกกลาง	210	202	412	134
11	บ้านแก่นเท่า	291	275	566	133
12	บ้านเชียงคำ	218	204	422	114
13	บ้านเหล่าใหญ่	150	145	295	99
รวม		3,652	3,577	7,229	2,000

ที่มา : แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2555-2557 (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี, 2555: 8)

6. จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ตารางที่ 2 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลโนนราษี อำเภอบรบือ จังหวัด

มหาสารคาม เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2552

ที่	หมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		
		ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านโนนราษี	330	329	659
2	บ้านฝาง	284	304	588

ที่	หมู่บ้าน	จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		
		ชาย	หญิง	รวม
3	บ้านห้วยทราย	316	318	634
4	บ้านโนนสวรรค์	161	154	315
5	บ้านเหล่าใหญ่	172	190	362
6	บ้านผักหวาน	197	210	407
7	บ้านหัวขัว	222	220	442
8	บ้านหนองบัว	162	196	358
9	บ้านบ่อหลุบ	158	162	320
10	บ้านโลกกลาง	142	147	289
11	บ้านแก่นเท่า	194	206	400
12	บ้านเชียงคำ	151	147	298
13	บ้านเหล่าใหญ่	109	115	224
รวม		2,598	2,698	5,296

ที่มา : ประกาศผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี พ.ศ. 2552

7. สภาพทางด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 97.76 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างประมาณ ร้อยละ 0.91 เฉลี่ยรายได้ อาชีพค้าขาย มีประมาณ ร้อยละ 0.25 และอื่นประมาณร้อยละ 1.08 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 44,455.92 บาท

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพขึ้นไป มีประมาณ ร้อยละ 90.62 ของครัวเรือนทั้งหมดในตำบล ได้แก่ อาชีพรับจ้าง ควบคู่กับอาชีพเกษตรกรรม เป็นส่วนใหญ่

หน่วยธุรกิจในเขตตำบลโนนราษี ประกอบด้วย

1. ปิมน้ำมัน	จำนวน 3 แห่ง
2. โรงสีข้าว	จำนวน 35 แห่ง
3. ศูนย์สาธิตกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 5 แห่ง

8. สภาพทางสังคม

8.1. สถาบันการศึกษา

8.1.1 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
8.1.2 โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 7 แห่ง
8.1.3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
8.1.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน	จำนวน 4 แห่ง

8.2 สถาบันศาสนา

8.2.1 วัด	จำนวน 11 แห่ง
8.2.2 โบสถ์	จำนวน 3 แห่ง

8.3 การสาธารณสุข

8.3.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน 1 แห่ง
8.3.2 อัตราการใช้ส้วมราดน้ำ	คิดเป็นร้อยละ 100

8.4 การคมนาคม

8.4.1 มีถนนลาดยางจากอำเภอบรบือไปอำเภอนาเชือกผ่าน 2 สาย	
8.4.2 มีถนนลาดยางจากอำเภอบรบือไปอำเภอนาดูนผ่าน 1 สาย	
โดยผ่าน หมู่ที่ 11, 2, 5 และ 13	

8.5 การโทรคมนาคม

8.5.1 ที่ทำการไปรษณีย์ตำบล	จำนวน 1 แห่ง
8.5.2 โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน 25 แห่ง

8.6 การไฟฟ้า

8.6.1 มีจำนวนหมู่บ้านที่ใช้ไฟฟ้า	จำนวน 13 หมู่บ้าน
8.6.2 จำนวนที่ใช้ไฟฟ้า	คิดเป็นร้อยละ 100

8.7 แหล่งน้ำธรรมชาติ	
8.7.1 ลำห้วย	จำนวน 13 แห่ง
8.7.2 หนองน้ำ	จำนวน 42 แห่ง
8.8 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	
8.8.1 อ่างเก็บน้ำ	จำนวน 1 แห่ง
8.8.2 ฝายน้ำล้น	จำนวน 10 แห่ง
8.8.3 ป่อบาดาล	จำนวน 39 แห่ง

9. ศักยภาพด้านทรัพยากรมนุษย์

9.1 อัตรากำลังของพนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนบุคลากรในองค์กรจำนวน 30 คน ประกอบด้วย

9.1.1 ตำแหน่งปลัด อบต.	จำนวน 1 อัตรา
9.1.2 รองปลัด อบต.	จำนวน 1 อัตรา
9.1.3 ตำแหน่งหัวหน้าสำนักปลัด อบต.	จำนวน 1 อัตรา
9.1.4 ตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลัง	จำนวน 1 อัตรา
9.1.5 ตำแหน่งหัวหน้าส่วนโยธา	จำนวน 1 อัตรา
9.1.6 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ฯ	จำนวน 1 อัตรา
9.1.7 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	จำนวน 1 อัตรา
9.1.8 ตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน	จำนวน 1 อัตรา
9.1.9 ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา	จำนวน 1 อัตรา
9.1.10 ตำแหน่งบุคลากร	จำนวน 1 อัตรา
9.1.11 ตำแหน่งเจ้าพนักงานป้องกันฯ	จำนวน 1 อัตรา
9.1.12 ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ	จำนวน 1 อัตรา
9.1.13 ตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินฯ	จำนวน 1 อัตรา
9.1.14 ตำแหน่งเจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้	จำนวน 1 อัตรา
9.1.15 ตำแหน่งนายช่างโยธา	จำนวน 1 อัตรา
9.1.16 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุ	จำนวน 1 อัตรา
9.1.17 เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	จำนวน 1 อัตรา
9.1.18 บุคลากรทางการศึกษา	จำนวน 2 อัตรา

9.1.19 พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	9	อัตรา
9.1.20. พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน	4	อัตรา

9.2 ระดับการศึกษาของพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง

9.2.1 ปริญญาโท	จำนวน	3	คน
9.2.2 ปริญญาตรี	จำนวน	12	คน
9.2.3 อนุปริญญา / ปวส.	จำนวน	9	คน
9.2.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	จำนวน	5	คน
9.2.5 มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	1	คน

9.3 คณะผู้บริหาร ประกอบด้วย

9.3.1 นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
9.3.2 รองนายกองจัดการบริหารส่วนตำบล	จำนวน	2	คน
9.3.3 เลขานุการนายกองจัดการบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน

9.4 ระดับการศึกษาของคณะผู้บริหาร

9.4.1 ปริญญาตรี	จำนวน	1	คน
9.4.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	3	คน

9.5 ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย

9.5.1 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
9.5.2 รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
9.5.3 เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	1	คน
9.5.4 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวน	23	คน

9.6 ระดับการศึกษาของฝ่ายนิติบัญญัติ

9.6.1 มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	จำนวน	8	คน
9.6.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	8	คน
9.6.3 ประถมศึกษา	จำนวน	10	คน

10. สัถยภาพของชุมชนในพื้นที่

การรวมกลุ่มของประชาชน จำนวนทั้งสิ้น 53 กลุ่ม แยกเป็น

10.1 กลุ่มอาชีพ	จำนวน 19 กลุ่ม
10.2 กลุ่มออมทรัพย์	จำนวน 7 กลุ่ม
10.3 กลุ่มอื่น ๆ	จำนวน 27 กลุ่ม

จุดเด่นในพื้นที่

ตำบลโนนราษี เป็นที่ราบและที่ราบสูง พื้นที่ราบใช้ในการทำนา ที่ราบสูงใช้ในการทำไร่ มีแหล่งน้ำที่ใช้ได้ตลอดทั้งปี ซึ่งมีกรมชลประทานเป็นผู้รับผิดชอบ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยเชียงคำ ราษฎรที่ใช้ประโยชน์ได้แก่หมู่ที่ 9, 10 และ 12 ใช้ในการทำ การเกษตรและประปา (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนราษี, 2555 : 7-12)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วาสนา บุญธรรมช่วย (2546 : 40-63) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ คือ การเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารงานมาเป็นลำดับที่หนึ่ง และประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน โดยเพศชายมีความรู้และความเข้าใจมากกว่าเพศหญิง และผู้มีอาชีพรับราชการมีความรู้และความเข้าใจมากกว่าอาชีพอื่น

ธนกรณ์ ว่องไว (2548 : 35-43) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด : ศึกษากรณี เขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอันดับหนึ่งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และการรู้จักกันเป็นการส่วนตัว เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญลำดับสุดท้ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นมีผลดี

ผาน พวงเงิน (2550 : 45-53) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลอากาศอำนวย พ.ศ.2547 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลอากาศอำนวย พ.ศ.2547 ใช้ความเห็นด้านคุณธรรมจริยธรรมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความรู้ความสามารถ และต่ำสุดคือด้านภูมิหลังและความประพฤติ นอกจากนี้ในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลอากาศอำนวย พ.ศ.2547 หากพิจารณารายชื่อ พบว่าพิจารณาจากการขอช่วยเหลือทางสังคม เช่น การช่วยงานในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือทักษะความรู้ความชำนาญในการพัฒนาท้องถิ่น ต่ำที่สุดคือเคยเป็นข้าราชการมาก่อน

เนตรดาว จิระกิจ (2550 : 188-255) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามแนวทางทศพิธราชธรรมระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากดกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางกระสอบในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งมีการบริหารจัดการตามแนวทางทศพิธราชธรรมสูงทั้ง 10 ประการ และมีปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และบางคนใช้เวลาเพื่อกิจกรรมส่วนตัว สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง ควรฝึกอบรมผู้บริหารทุกระดับในเรื่องความสำคัญของการบริหารจัดการตามแนวทางทศพิธราชธรรม ในเวลาเดียวกันผู้บริหารควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีและควรนำการบริหารจัดการตามแนวทางทศพิธราชธรรมไปปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

นำศักดิ์ หนูคง (2550 : 87-101) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช

เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการไม่อาฆาตพยาบาท และไม่เคยเป็นผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความสุภาพอ่อนน้อม ส่วนด้านการรักษากฎหมายระเบียบและวินัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

วิญญู อุทานวรพจน์ (2551 : 70-99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภา : กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนนทบุรี ปี 2549 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และปัจจัยของอิทธิพลผลต่างตอบแทน โดยปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และปัจจัยของอิทธิพลผลต่างตอบแทน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดนนทบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุษทิวา นามเมือง (2551 : 83-102) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า อันดับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อันดับ 1 คือ ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้สมัคร รองลงมาคือด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัคร ด้านชื่อเสียงของผู้สมัคร ด้านผลงานในอดีตของผู้สมัคร ด้านหวัชระเนนของผู้สมัคร ด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านครอบครัวของผู้สมัคร ด้านผู้สมัครเป็นคนท้องถิ่น และด้านผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้สมัคร โดยผลการเปรียบเทียบเหตุผลในการตัดสินใจพบว่าประชาชนที่มี เพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน

คุณิต กลางประพันธ์ (2552 : 116-119) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นของประชาชน : กรณีศึกษาอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และระดับท้องถิ่น (ส.จ.) ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร โดยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก

ใครนั้น จะพิจารณาจากลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรม ความน่าไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือของผู้สมัคร นอกจากนี้ยังพิจารณาจากพรรคที่สังกัดว่ามีนโยบายชัดเจนว่าจะให้ประโยชน์กับประชาชนอย่างไรเป็นรูปธรรมมีความเข้มแข็งมั่นคงพอที่จะทำประโยชน์ให้กับประชาชนได้จริงหากได้เป็นรัฐบาล ส่วนรูปแบบในการหาเสียงที่เห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงนั้น ได้แก่ การเปิดปราศรัยในจุดสำคัญและการเข้าถึงประชาชนอย่างสม่ำเสมอทั้งก่อนการเลือกตั้งและในระหว่างการเลือกตั้ง

อัฐวุฒิ จรรยาวัฒน์ (2553 : 16-30) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร เขต 3 จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร เขต 3 จังหวัดกำแพงเพชร ในด้านความรู้ความสามารถจะต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาคดี มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ทันสมัยและยึดหลักประชาธิปไตย ในด้านมนุษยสัมพันธ์ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นกันเอง ไม่ถือตัว เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ในด้านความเป็นผู้นำผู้สมัครจะต้องมีความกล้า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และตัดสินใจเร็วในการทำงาน มีความรับผิดชอบ อดทนทำงาน สามารถแก้ปัญหาให้กับประชาชนและชุมชนได้ในด้านการทำประโยชน์ต่อชุมชนส่วนใหญ่ผู้สมัครจะต้องเป็นคนที่เคยช่วยเหลือทำงานเพื่อประชาชน ชุมชนหรือสังคมและรักษาผลประโยชน์กับส่วนรวม และด้านการออกพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอผู้สมัครจะต้องลงพื้นที่ออกพบปะประชาชนในพื้นที่ และรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

สุรพงษ์ วุดดิทธิกุลประพันธ์ (2554 : 66-67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เหตุผลของประชาชนในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขต 5 อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลของประชาชนในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เขต 5 อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความเป็นคนในท้องถิ่นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลงานในอดีตของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความซื่อสัตย์สุจริตของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ครอบครัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความรู้ความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งตามลำดับ โดยประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันและรายได้ที่แตกต่างกันมีเหตุผลในการ

ตัดสินใจเลือกตั้งที่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกตั้งที่แตกต่างกัน

ภานุพล ภูษา (2554 : 75-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางเพ็ญ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การเปรียบเทียบทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ต่างกัน มีทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญอำเภอบางบ่อจังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพ็ญ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน

สมบัติ สีนลีอนาม (2555 : 75-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของผู้บริหารท้องถิ่นตามหลักทศพิธราชธรรมและหลักการบริหารยุคโลกาภิวัตน์ในทัศนคติของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้คุณค่าในเรื่องคุณสมบัติของผู้บริหารตามหลักทศพิธราชธรรมมากกว่าผู้บริหารยุคโลกาภิวัตน์ โดยคุณสมบัติของผู้บริหารตามหลักทศพิธราชธรรมนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต (อาชชวัง) และการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน (ปริจจาคัง) มากที่สุด รองลงมา คือ การเสียสละ มีน้ำใจ (ทานัง) การประพฤติดีทั้งทางกาย วาจา ใจ (ศีลัง) สุภาพอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ (มัททวะวัง) การทำหน้าที่ด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม (อะวิโรชนะนัง) มีความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งยั่วเยวต่างๆ (ขันติ) มีความเพียรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ (ตะปัง) ไม่เบียดเบียนหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (อะวิหิงสา) ไม่ฉ้อโกงอำนาจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต (อ๊กโกชัง) ตามลำดับ

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูลที่จะใช้เป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกบุคคลเป็นผู้แทนของตนเอง ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านการให้ (ทาน) ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น การอุทิศทรัพย์สมบัติเพื่อส่วนรวม การเป็นบุคคลผู้รู้จักการให้อภัย การเสนอแนะความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
2. ปัจจัยด้านแบบแผนความประพฤติ (ศีล) ได้แก่ การประพฤติชอบตามทำนองคลองธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง การประกอบอาชีพที่สุจริต การมีความสามารถในการประสานงาน
3. ปัจจัยด้านความเสียสละ (บริจาค) ได้แก่ การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัว การอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม การบริจาคทรัพย์สืบตามโอกาส การทำงานด้วยความมุ่งมั่นให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
4. ปัจจัยด้านความซื่อตรง (อาชวะ) ได้แก่ การรักษาคำพูด ความโปร่งใสในการทำงาน การเปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้ การรักษาเวลา
5. ปัจจัยด้านความอ่อนโยน (มัทวะ) ได้แก่ กิริยามารยาทอ่อนน้อม อ่อนโยน ความเสมอต้นเสมอปลาย เป็นผู้เข้าถึงได้ง่าย และการแสดงความยินดีกับผู้อื่นตามโอกาส
6. ปัจจัยด้านความเพียร (ตะป) ได้แก่ มีวินัยในการใช้ชีวิต มีความระงับยับยั้งข่มใจได้ มีความมานะพากเพียร และความจริงใจที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์
7. ปัจจัยด้านการระงับและการควบคุมอารมณ์ (อโกระ) ได้แก่ ความสุขุมเยือกเย็น การแก้ไขปัญหาด้วยสติ ความมีเหตุผล และการไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยอารมณ์ขาดเหตุผล
8. ปัจจัยด้านการไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ได้แก่ มีความเสมอภาค ยุติธรรม การเคารพความเห็นของบุคคลอื่น การใช้อำนาจอยู่ในขอบเขต มีความสามารถในการประนีประนอม

9. ปัจจัยด้านความอดทน (ขันติ) ได้แก่ มีความอดทนต่อปัญหา มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ การรู้จักพัฒนาตนเอง และการไม่หมดกำลังใจในการทำงาน

10. ปัจจัยด้านความหนักแน่น (อวิโรหนะ) ได้แก่ ความหนักแน่นในหลักการที่ถูกต้อง การยึดถือเจตจำนงของประชาชน การส่งเสริมความความเป็นประชาธิปไตย มีเป้าหมายในการทำงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY